

S. Andreas - 22ste Zondag door het Jaar - 1 september 2024

De grondhouding/grondwet

Inleiding

Voor het goed functioneren van de samenleving zijn regels nodig, dat begrijpt iedereen. Dat geldt ook voor de gemeenschap van de kerk. Toch wijst Jezus ons vandaag op een gevaar: het gevaar dat regels een eigen leven gaan leiden, dat wij aan regels een groter belang gaan hechten dan aan de levende mens naast ons. In het evangelie zegt Hij daarom: De gezindheid van het hart is belangrijker dan lippendienst.

Overweging

‘Nog nooit is van omhoog, van boven iets gegroeid naar onder.’

De vrucht van zaad en grond en schoot groeit naar boven, dat is het wonder. Elk zaad het kiemt tot aar, omhoog uit de grond, het kan niet zonder grond; dáár begint het, het groeit naar boven. Deze gedachte is van Oosterhuis: Nog nooit is van boven iets gegroeid naar onder. Het zet de toon voor de belangrijke kwestie, die vandaag aan de orde is in de lezingen: hoe om te gaan met wetten, regels, voorschriften, en alles wat ons te geloven wordt voorgehouden?

Wat zeggen de lezingen? In de eerste lezing zegt Mozes: neem de geboden van God serieus. Je mag er niets afdoen, je mag er niets bijdoen. En dit is ook wat Jezus zegt: ‘Ik zeg u, eerder nog zullen hemel en aarde vergaan dan dat één jota of haaltje vergaat uit de Wet’. Maar tóch haalt Hij fel uit tegen de Farizeeën/schriftgeleerden: huichelaars, jullie witgepleisterde graven, jullie doen aan lippendienst! Waarom zo fel? Heeft Hij het dan toch over iets anders? Hoe moet ik dat verstaan?

Het eerste verbond, de Thora, waarin Mozes aan het woord is, de tien Woorden, zijn leefregels; zij zijn heilig, bedoeld voor het leven, voor de relaties van mensen onderling, voor een samenleving, waarin iedere mens tot recht komt.

Jezus vat ze samen in één gebod, één grondgedachte/grondwet: God liefhebben en de naaste; dát is het, dát is de essentie van de Thora, dát is zijn boodschap.

Als er nieuwe regels nodig zijn, dan zullen die aan die grondregel getoetst dienen te worden: of ze leven en welzijn van de individuele mens beogen, en of ze goed samenleven beogen. Als wetten of regels hier niet dienstbaar aan zijn, dan gelden ze niet, mogen ze niet tóch als een last op de schouders van mensen gelegd worden, en zeker niet als machtsmiddel gehanteerd worden, om greep te hebben op de gewetens van mensen. Dáárom is Jezus het eens met wat Mozes zegt, maar ageert Hij tegen farizeeën /schriftgeleerden, als ze wetten opleggen omdat het nu eenmaal de wet is.

Nu naar onszelf, de actualiteit: Hoe gaan wij om met wetten en regels? Ik lanceer zomaar een paar vragen hierover om over na te denken: - Hebben ook ik/wij niet stiekum leedvermaak als Jezus uithaalt tegen de schriftgeleerden en Farizeeën, als ze Hem kapittelen over het gedrag van zijn leerlingen? - Hebben ook ik/wij niet vaak de neiging om ons een oordeel aan te meten over anderen, met onszelf tot meetlat, met onszelf aan de goede kant? Maar oordelen, vóóroordelen, en zeker veroordelen horen helemaal geen plek te hebben in onze agenda, zegt Jezus meerdere keren. Mild-zijn, vergeven hoort daarin te staan met vette letters. “Onze

Vader, vergeef ons onze schuld, zoals ook wij anderen hun schuld vergeven”, is zijn/ons gebed. Ik denk hier graag aan Candice Mama in Zuid Afrika. - Nog een gedachte: Wij kunnen/mogen nooit onze eigen verantwoordelijkheid ontlopen; nooit zeggen: dit of dit voorschrift is van kracht - omdat het van boven komt, van bisschop of paus, of van wie ook. Wijzelf hebben onze eigen verantwoordelijkheid en dienen ons altijd af te vragen of wat van boven komt ingegeven is door pure liefde voor het welzijn van de medemens; gezagsargumenten hebben geen gezag. Dit geldt voor ieder van ons als individu, maar ook voor ons als gemeenschap; ook als gemeenschap dienen wij ons de vraag te stellen: zijn die regels van boven levenschenkend? Het evangelie van vandaag maakt ons duidelijk hoe Jezus daarover denkt.

Zou ik mogen zeggen dat de Andreas al jaren een voorschot heeft genomen op een kerk van de toekomst? Dit is waar Harrie Brouwers op zinspeelde verleden jaar op 16 juli, toen hij vanaf deze plek sprak over de verspieters, die vooruit gestuurd werden door Mozes om het land van belofte te gaan verkennen. Letterlijk zei hij toen: ‘Onmiskkenbaar is de kerk een beetje bang voor de geseulariseerde wereld die haar gezag niet meer erkent. Vanuit dat angstig perspectief lijkt de toekomst in Europa enkel verlies en achteruitgang. Echter, de plaatselijke gemeente is nou precies de plek waar geëxperimenteerd kan worden. Dáár kan worden gezocht naar nieuwe vormen van christen-zijn, naar nieuwe podia om het verhaal van Jezus te vertellen. Dáár kan worden uitprobeerd of je met mondige mensen kunt samenkomen om te bidden, en hoe je met elkaar het evangelie kunt beleven.’ En hij dacht daarbij natuurlijk aan de Andreas.

Tot slot dit: kritische mensen, mondige mensen, mensen die eigen verantwoordelijkheid serieus nemen, mensen met durf en fantasie, met geloof en liefde en vooral met hoop .. allemaal woorden die rolden uit die lezing van pastor Brouwers, woorden die de adrenaline deden/doen stijgen ... Moge dat zo blijven, want nog nooit is van omhoog iets gegroeid naar onder. De vrucht van zaad en grond en schoot groeit naar boven ... dát is het wonder. Dáár begint het ... aan de basis ... moge dat zo blijven en nooit verflauwen. Moge deze gemeenschap een kind zijn dat moedig en nieuwsgierig steeds nieuw speelveld zoekt. Amen.